Con Chuột Chù

Doãn Quốc Sỹ

Một tiếng động làm Kha sực tỉnh. Chàng đã ngủ được một giấc dài rồi thì phải. Tiếng động đó kèm theo với tiếng kêu - nói là tiếng thở thì đúng hơn — « hức hức» rất đều. Lại con chuột chù quanh quẩn dưới gậm giường.

Căn nhà xinh xắn của Kha, Miên mới mua đều được các bạn bè khen là ngăn nắp và thoáng, thoáng vì có ba bề cửa. Hai phòng và một gác xép để ở (con bé ở ngủ trên gác xép), bếp nước phòng tắm riêng biệt, Miên ngủ phòng trong. Kha làm việc phòng ngoài. Viết xong, hoặc khảo cứu xong hoặc đọc xong, Kha trở vào phòng trong ngủ. Nhưng cũng nhiều khi Kha ngủ luôn ở chiếc sập gỗ phòng ngoài (chàng vẫn gọi đùa là chiếc divan local). Những buổi tối cô bạn ngồi nói chuyện lâu, khi bạn ra về bao giờ Miên cũng mắc màn trước trên chiếc divan local ấy. Miên biết những hôm đó Kha phải làm việc khuya để đuổi kịp thì giờ.

Từ lúc sực dậy Kha lắng nghe... Con chuột vẫn lẩn quẩn dưới gậm giường, tiếng thở nhẹ hơn nghe như tiếng thút thít. Hàng tuần Miên cho rửa nhà vào sáng thứ bảy. Những viên gạch lau sạch bóng và đỏ ửng làm Kha nhớ đến màu nước sông Hồng miến Bắc và những lò gạch Bát Tràng ngay sát bờ sông. Kha không khỏi không khó chịu khi nghĩ đến cái khối nhỏ hôi ẩm là thân hình con chuột chù đương lê sát trên những phiến gạch thơm mát đó.

Kha ôn lại mấy tháng trước, khi Kha Miên vừa dọn đến căn nhà mới mua này. Thoạt là một con chuột nhỏ dài, lúc nó bò luồn vào gặm tủ trông như một con sâu lớn biết chạy, thực ghê gớm! Kha Miên cho quét vôi, sơn cửa lại. Trong khi khiêng tủ ra người thợ quét vôi đã nhanh tay dùng cán chổi kẹp được đầu con chuột vào chân tủ. Nhà cửa sơn quét lại phong quang hẳn trông như rộng ra, con chuột chù thanh toán xong, Kha thấy nhẹ người. Chừng hai tuần lễ sau, đương đêm ngủ Kha nghe tiếng chút chít bên dưới gậm gường: lạ một con chuột chù khác không biết tự đâu xuất hiện. Kha nghe tiếng nó tha giấy về phía cầu thang. Chiếc thang lên gác xép này được đặt trên cái hộp gỗ như hình cái bục nhỏ. Kha đoán là con chuột chù mới định làm tổ bên trong khoang hộp kín đó. Trời ơi chỉ một con thì thọt trong nhà đủ làm Kha bứt rứt khó chịu như bị rầm tay mà chưa nhể ra được, nay nó lại định thiết lập cả một tổ chuột chù trong nhà! May sao chừng ba, bốn hôm sau, con bé ở đương ngồi giặt quần áo ở khoảng sân nhỏ gần bếp thì con chuột chù từ phòng nhà trên lao xuống. Mặc dầu không có ai đuổi, nó cũng kêu « chít chít » rồi cuống quít chúi đầu lẩn sau thùng dầu. Con bé ở bỏ giặt, tay cầm chiếc guốc tới kéo mạnh thùng dầu sang bên. « Con sâu » dài ngoằng, đen chũi và có đuôi đó lần này thì cuống cuồng thật sự, nó chạy bổ trở lại đường cũ, con bé dùng chiếc guốc đập chặn nhưng không trúng, con chó lớn nhà hàng xóm từ cửa bên hông xô tới húc đầu vào con chuột. Thế là con chuột quay đơ, rẫy đành đạch mấy cái rồi chết. Cung cách cuống quít của nó khi chạy tựa hồ như cách nói lắp bắp của một người thiếu thông minh không biết ứng đối ra sao với người khác riễu mình, rồi khi bị mõm chó vừa đụng vào đã chết thực y hệt cái chết của hạng người đần độn, đần độn thương thay đến mức sống và chết hầu như không còn ranh giới nữa. Con chó ngẩng đầu lên rồi lẳng lặng quay ra cửa bên hông (nó cũng biết khinh giống chuột chù), con bé ở chỉ việc xách đuôi con vật nhỏ, nát nhẽo vứt vào thùng rác.

Miên nói với Kha:
- Còn cống rãnh khó lòng mà thoát được chuột chù vào như vậy anh ạ.
Nghĩ một lát Miên tiếp:
- Hình như giống chuột chù chỉ từ cống ngoi lên đến mặt đất là tối cao độ của chúng.
Dù sao thì Kha cũng thoát cái ám ảnh chuột chù trong một thời gian và chưa biết tìm cách đối phó với những con sau ra sao. Đêm ngủ Kha lắng nghe tiếng chuột rúc trên trần nhà bên hàng xóm, (Thành thử Kha bây giờ lại hay để ý đến chuột!) Nhà bên là cửa hàng tạp hóa của một người Tàu đã nhập Việt tịch. Một cửa hàng tạp hóa có lẽ phải do người Tàu chủ trương mới lột được hết tinh thần của hai chữ « tạp hóa », Ngoài hiên dưới mái vẫy bằng tôn là chiếc tủ đóng đơn giản, chia ra từng kệ, trên để từng chồng chậu sành, bát sứ loại rẻ tiền. Dưới gầm tủ ngổn ngang những tĩnh nước mắm Phú Quốc, Phan Thiết. Trên nóc thì là những thùng tôn lớn nhỏ đủ các cở, lớn là những thùng gánh nước, nhỏ là những thùng vục nước. Sát tủ dựng chổi đót, chổi cọ. Treo lủng lẳng bên trên là những chỗi nhỏ bằng rễ tre, những bàn chải lớn cũng bằng rễ tre. Góc hiên đối diện với tủ là chiếc xe ba gác dùng để đi lấy hàng. Phía trong, ba bề tường là ba chiếc tủ cao sát trần nhà bầy những lọ trà, những chai la de, nước cam, nước suối Vĩnh Hảo... ngăn thấp bầy rau, củ cải, cà rốt... Ấy là chưa kể một quầy bằng gỗ tạp kê khoảng gần giữa nhà làm nơi thu tiền và để số sách... Ấy là chưa kể còn

mảng tường trống bên trong, đóng nhô ra một bàn thờ cũng bằng gỗ, thờ Quan Công. Mười một giờ khuya, giờ đóng cửa, chiếc xe ba gác được đẩy vào, rồi những thùng tôn, những tĩnh nước mắm, những chậu sành bát sứ, chổi dót, chổi cọ.. được chất đống dưới sàn trên xe. Như thế thì quả thực chuột cũng không còn chỗ chen nữa. Phải chăng vì vậy mà chúng kéo nhau lên trần.

Và đêm nằm chú ý phân tích tiếng kêu của chúng Kha thấy cũng thú. Có lúc hai con cắn nhau rồi chí choé cả lũ y như một gia đình vợ chồng đánh nhau, đàn con khóc bù lu bù loa bên ngoài, có khi đó là tiếng kêu của con chuột trườn mình ra cửa sổ, các con khác vừa né mình nhường lối vừa như càu nhàu. Cứ nghe cái điệu trườn mình Kha cũng hình dung được thân hình chắc nịch của con chuột, có lúc tiếng kêu thiêm thiếp như con nọ làm nũng con kia, đó là lúc cả gia đình nhà chuột đã yên tề yên tất, con nào chỗ nấy. Những con chuột ở trên cao này - lẽ cố nhiên không phải là chuột chù - chúng bạo và khôn, đã có lần qua hiệu tạp hóa vào lúc vắng khách, Kha chứng kiến cảnh một con từ trên trần tuột theo chiếc giây thừng xuống ăn cắp một củ cà rốt lớn rồi lại leo ngược lên. Kha liên tưởng lại hồi nhỏ chàng bẫy ***chuột nhắt*** ở bếp bằng cách chống cái rá lên bằng một chiếc que có giây buộc ngang, dưới rá rắc gạo. Khi chuột nhắt vào ăn gạo Kha giựt giây cho rá ụp xuống. Thường thì chỉ lừa được một con đầu, con thứ hai đã biết ra phía sau ăn cho rá ụp lệch xuống, rồi đàng hoàng bò quanh lại nhặt những hột gạo. Trông con chuột nhắt lúc đó sao mà hỏm hỉnh. Về sau này Kha vẫn thường có ý vì những con ***chuột nhắt*** đó với người dân quê nghèo nhưng tinh khôn trong việc sinh nhai độ nhật. Nhưng còn giống chuột chù biết ví với gì bây giờ. Cả một vùng hôi hám nó tỏa ra để tự vây bọc như thế thì làm sao nó chẳng yếu đuối về thể chất và ngu độn về tinh thần? Kha nhớ lại lời các cụ xưa và ví thầm trong ý nghĩ: những nhà ăn ở thất đức, giàu sang bất nghĩa thường hay sinh ra lũ hậu duệ đần độn, dở hơi như vậy.

Mới tối hôm qua đây và có lẽ cũng vào giờ này, con ***chuột chù*** mới - con thứ ba - xuất hiện. Con này lẩn thẩn hơn hai con trước, đã đám leo lên đầu giường Kha khiến chàng phải vùng dậy rồi vớ lấy chiếc then cửa định đập chết, nhưng nó nhanh chân chạy vào buồng trong - buồng Miên - buồng này nhiều đồ đạc nên Kha đành chịu. Mùi hôi của con chuột đó còn vương vất mãi ở khoảng màn chiếu nó vừa bò qua. Cho nên đêm nay nghe con chuột lẩn quẩn bên dưới, Kha e rằrg nó sẽ lại leo lên đầu giường như đêm qua, chàng cương quyết vùng dậy bật đèn sáng trưng, đóng cánh cửa thông vào buồng trong. Căn phòng kín, chỉ còn hai cửa sổ mở. Một tay lăm lăm cầm chiếc then cửa dài, một tay cầm chiếc guốc. Biết thế nguy con chuột chạy luồn dưới tủ sách, qua gầm bàn định vào buồng trong. Thấy cửa đóng nó lũi ẩn dưới gần tủ dựng ly, chén và không quên kêu lên mấy tiếng chút chít mà Kha cho là tiếng kêu ngạc nhiên. Kha khua chiếc then gỗ xuống gầm tủ đựng ly chén, con chuột kêu lên một tiếng lấy đà chạy ngược trở lại tủ sách và chui vào gầm sập. Kha kéo chiếc sập ra một chút rồi ấn mạnh vào, những mong chân sập sẽ kẹp chết, con chuột vào tường.

Lại một tiếng kêu và bóng đen chũi của nó chạy chéo qua gầm bàn. Trong khi nó quanh quẩn trước cánh cửa đóng chưa biết tìm lối thoát bằng cách nào Kha đã chạy tới đập chiếc then cửa xuống. Con chuột không bị trúng vào đầu gậy chỉ bị kẹp một chút. Nó kèu « choé » quẫy mạnh rồi vùng ra được để chui vào gầm tủ đựng ly chén, mẩu bánh mì ngậm ở miệng rơi ra. Nó đã kiếm được một mẩu bánh mì! Con này khá mạnh - Kha nghĩ thầm - chắc là « chuột thanh niên» đây, cứ nát nhẽo như hai con trước thì một cái đập vừa rồi đủ quay đơ. Có tiếng động, Kha quay nhìn đã thấy nó lùi lũi luồn qua tủ sách để trở về « an toàn khu» là gầm sập. Kha cúi xuống không nhìn thấy nó đâu. Nó đã kiếm được chỗ lẩn riêng biệt nào đó phía trong cùng. Vẫn lăm lăm tay then tay guốc, Kha đứng rình ở góc cửa ra vào ngoài cùng. Nếu được nhìn hình mình trong gương lúc đó Kha hẳn phải buồn cười và ngạc nhiên. Sát khí đằng đằng!

Có tiếng cựa mình phòng trong. Miên đã dậy và biết chàng đương rình đánh chuột. Nàng không hỏi gì. Có tới ba phút qua, con chuột không nhúc nhích. Sự yên lặng trong căn phòng xúc động từ tâm của Kha, sự yên lặng của Tử thần mà chàng là đại diện! Kha nghĩ vậy rồi chui vào màn nằm xuống, vẫn để đèn bên ngoài. Chàng lắng nghe, bên dưới không cả tiếng thở của con chuột. «Con chuột thanh niên » này không những mạnh lại còn thông minh nữa, thực là vào hạng ưu tú của giống chuột chù. Kha nhắm mắt. Chàng có thể chợp ngủ và thầm mong con chuột nên biết lợi dụng lúc đó mà leo lên chiếc ghế dựa vào tường kia thoát ra ngoài bằng cửa sổ. Chàng đã chợt ngủ thật! Khi chàng mở mắt ra, con chuột chù đương tìm lối thoát qua khe cửa vào

phòng trong và khe cửa bên hông ngay gần đấy (hai cửa này hợp thành hình thước thợ). Nó cố bò dẹp người những muốn mỏng như tấm «các» để có thể chui qua nhưng không được nó bèn nhẩy cao mấy cái chạm vào cửa rồi rơi xuống. Bản năng giết chóc thức dậy trong Kha và chàng vùng dậy tay then tay guốc tiến lại, chàng đập khá mạnh chiếc then, tiếng kêu khô khan vang trong đêm khuya (chắc Miên bên trong đương mỉm cười). Thanh gỗ thì cứng quá, tay chàng thì vụng - xưa nay chàng vẫn vụng - chàng đập trượt, con chuột chui kịp vào gầm tủ ly chén. Mẩu bánh mì vẫn còn lăn lóc đó, nó chỉ nghĩ đến cách thoát thân không buồn nhặt lại nữa.

Kha vừa luồn then xuống gầm con chuột đã kêu lên một tiếng rồi như một con chó cùng đường liều nhẩy xổ ra định cắn người đánh mình, Kha luống cuống tránh sang một bên. Sự thực nó cũng chỉ cuống quít chạy liều như vậy. Giờ đây nó đã trở về «an toàn khu ». Kha kéo cái sập ra một chút và trông thấy bóng nó ở góc trong cùng chân sập. Rón rén trèo lên sạp, gạt màn chiếu sang một bên, Kha lao chiếc then xuống, chiếc then bị mắc lưng chừng vì khoảng trống giữa tường và sập quá hẹp, con chuột chạy lại phía cửa cũ nhảy lên cao mấy cái, dáng thật tuyệt vọng, Kha đã chạy tới và tay then lần này có đập trúng nhưng không được mạnh lắm, con chuột rúc lên một tiếng oằn mình lại và vẫn chui thoát vào gầm tủ ly chén như thường. Lần này vì sợ quá nó «bĩnh» ra một cục xinh ngay gần mẩu bánh mì. Kha khẽ lắc đầu thương hại, nhưng bản năng phá hoại, bản năng giết chóc, những bản năng thô bạo thuần túy đã vùng dậy kêu gào Vĩnh Cửu, cả tình cảm lý trí của «con người văn hóa tích lũy» ở chàng tuy vẫn hiện diện vừa xao xuyến vừa thê thiết đấy, mà đành cam chịu cảnh bất lực «không thể đem voi bỏ rọ», Chàng hăm hở tiếp tục khua then xuống gầm tủ. Không thấy động tĩnh chàng đứng dậy nhìn xuống góc, đuôi con chuột thò ra ngoài quá nửa. Với những người bạo tay thì chỉ việc chộp đuôi đó nhấc bổng lên quật mạnh xuống là xong, nhưng Kha vốn ghê những cái gi nát nhẽo động đậy như đỉa và chuột, nhất đây lại là chuột chù, chàng chỉ khẽ đập chiếc then... Như lần trước con chuột kêu lên một tiếng rồi nhảy sổ ra tiến về phía cửa ra vào, dẹp mình xuống nhưng không chui nổi đành rẽ vào «an toàn khu». Thế là con chuột khám phá thêm một cửa lớn nữa, nhưng cửa đó cũng kín như hai cửa kia chẳng giúp ích gì cho nó. Bị đập trúng hai lần bộ lông nó có xơ xác và dáng chạy hoảng hốt nhiều tựa như vừa chạy vừa run lập cập.

Kha chống then, đứng nguyên chỗ cũ thần người suy nghĩ. Nghĩ lại mười năm trước đây hồi còn kháng chiến chàng được cử đến mấy trại tù binh người da trắng để hỏi khẩu cung, khai thác tài liệu. Phần nhiều họ thuộc đoàn Lê dương nên gồm gần đủ quốc tịch Âu châu: Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Hung, Đức, Áo... (không có Anh). Mấy người lính Tây Ban Nha có vẻ cần cù, thật thà đôi khi thô lỗ, họ là dân những miền núi hẻo lánh phía Bắc: Andorre, Pampelune, Cantabres... và đã từng tham gia cách mạng chống Franco, bị truy tầm riết đành phải bán sới quê hương đăng vào đội Lê dương. Mấy tù binh Pháp, Ý, có vẻ tinh quái lém lỉnh riêng của họ, tựa như gặp cảnh nào họ thích ứng để vui với cảnh đó. Mấy người Đức trầm lặng hơn, hình như trước họ thuộc đoàn thanh niên Quốc xã của Hitler. Mấy người Hung luôn luôn khoe kinh thành Budapest của họ thơ mộng hơn Paris; họ đã từng theo phe Tiểu tư sản Địa chủ chống nhau với Cộng sản cho đến khi Cộng sản hoàn toàn thắng thế, họ phải chạy ra nước ngoài rồi gia nhập đoàn Lê dương Pháp.

Một số bạn Kha khi hỏi cung tù binh da trắng thường cố tình hỏi mỉa ý muốn thực sự làm nhục họ. Một số khác đông hơn đồng ý với Kha là nhục mạ tù bình không làm đẹp thêm chiến thắng của mình, trái lại nữa. Riêng với Kha từ ngày ấy chàng đã có quan niệm; làm nhục người khác là làm nhục chính mình, nhìn người khác quỵ lụy - nhất là vì miếng ăn, việc thường hay sảy ra ở trại tù binh - chàng có cảm tưởng như chính nhân phẩm mình bị sa sút. Bất cứ một cá nhân nào, theo ý Kha đều mang trọn vẹn hình ảnh của nhân loại nói chung. Tước đoạt nhân phẩm của một cá nhân là làm thương tổn đến nhân phẩm của cả nhân loại. Mặc dầu cán bộ kháng chiến trong quân đội không hề đeo phù hiệu nhưng tù binh thường thưa với người hỏi cung mình bằng câu: Mon Lieutenant (Thưa Thiếu úy). Thoạt cách xưng hô đó có chủ tâm tâng bốc, nhưng nói chuyện với Kha được một lúc thì chủ tâm tâng bốc đó không còn, chỉ còn một tính cảm gần gũi, thân mật rất nhân đạo giữa hai người đối thoại.

Kha vẫn ôm mộng giang hồ bốn bề, đặt chân khắp năm châu, nên hễ đọc được tài liệu nào về danh lam thắng cảnh quốc tế, danh nhân quốc tế chàng nhớ rất kỹ và rất lâu. Nói chuyện với tù binh Hung chàng nói về thành phố Budapest … bên Buda có gì đặc biệt, bên Pest có gì đặc biệt, quãng nào con Sông Danube có đào nhỏ, nơi nào có xưởng đúc kim loại, nơi nào có xưởng dệt, nơi nào có nhà máy giấy, da, nơi nào là trung tâm sản xuất đồ hộp... Xen vào những câu chuyện thân mật đó chàng hỏi về quân số, về tên người chỉ huy tổng số súng lớn nhỏ có trong đồn và số đã bị phá hủy. Tài liệu khẩu cung tù binh của chàng vì vậy bao giờ cũng rồi rào đầy đủ và chính xác. Đó là tự nhiên như vậy, chàng không hề cố tâm dùng phương pháp đó làm thủ đoạn. Một tù binh Đức có cùng Kha đem vấn đề phong trào lãng mạn Đức ra thảo luận. Đôi bên cùng đồng ý phái

lãng mạn Đức có một điều khác căn bản với phái lãng mạn Pháp, phải lãng mạn Pháp phản đối phái cổ điển và lý tưởng thơ của họ, ở Đức trái lại lãng mạn và cổ điển sát cánh nhau để phỉ báng cái ngạo mạn của thứ duy lý ngỡ' mình là vạn năng. Lãng mạn không phủ nhận những thành công của duy lý, họ chỉ có tham vọng tiếp tục công việc của duy lý với một phương pháp hoàn bị hơn.

Câu chuyện với người tù binh Áo nhẹ nhàng hơn, Kha nói Kha mến tâm hồn nghệ sĩ của người Áo, Kha nhắc đến bữa ăn điểm tâm ở Vienne với chiếc bánh sữa tròn như trái cam lớn, tách cà phê sữa cũng tròn bằng sứ trắng và dầy, một đĩa nhỏ mạ kền rên có miếng bơ xinh, và một ly pha lê nước lạnh trong veo... Kha nói bằng một giọng say mê hấp dẫn, chính những người đã từng qua thăm Vienne chưa chắc đã hiểu Vienne bằng Kha. Có lẽ chính anh tù binh người Ao tới lúc đó càng cảm thấy yêu quê hương xứ sở, anh thần người giây lâu rồi mới nói: « Thiếu úy đi nhiều lắm nhỉ?» Sự thực Kha chỉ tả theo những bức ảnh, nhưng chàng không cải chính. Bên những chiến công của người Việt, chàng muốn hoàn toàn chinh phục tù binh bằng tinh thần hiểu biết cởi mở của mình. Chàng không cho là mình đã nói dối bởi chàng yêu Vienne như thế thật. Chàng yêu Vienne ở chỗ mỗi một đường phố - như lời chỉ dẫn bên dưới tấm ảnh - là một công trình nghệ thuật, nhưng chàng yêu Vienne nhất ở chỗ cứ nhìn vào tấm hình thì người bồi bàn cũng có vẻ trí thức và giữ được nhân phẩm riêng của họ. Lúc đó - lúc nói chuyện với người tù binh Áo - chàng mong sao kháng chiến sớm thành công để mọi người nỗ lực gây dựng kiến thức cho nhau, gây dựng nhân phẩm cho nhau tôn trọng nhân phẩm của nhau. Nhân phẩm theo Kha là một cái gì tự trọng tỏa ra chứ không, phải tự ngoài đắp vào. Kha lại nghĩ chàng bắt đầu xây dựng nhân phẩm của chàng bằng cách tôn trọng nhân phẩm của kẻ khác (của tù binh chẳng hạn). Sau này chàng còn nghĩ rộng: mọi chính thể chỉ có một con đường duy nhất là mình chứng sự hiện diện của mình bằng hành động gây dựng và tôn trọng nhân phẩm của toàn dân. Hành động ngược lại thì dù lời hoa ý gấm đắp vào thân thể cũng không che nổi sự nghèo nàn của tâm hồn, nghèo nàn vì dối mình dối người. Đã tự dối mình, tự phủ nhận mình như vậy làm sao tìm nổi chân lý?

Tay chống then cửa, dưới căn phòng sáng trưng, bên ngoài có lẽ trời đã sắp sáng, con chuột chù vẫn nín thin thít dưới gầm «an toàn khu », cả một khối dĩ vãng ùa về với những kỷ niệm tù binh, như vây có liên lạc gì với hiện tại? Kha hiểu liên lạc ở chỗ chàng không sung sướng gì trước cảnh những người hay những vật gặp bước đường cùng. Chàng chạy lại kéo chiếc sập ra một chút nữa: tấn bi kịch giữa người và vật cần kết liễu sớm, nhẹ cho con chuột, nhẹ cho chàng. Bóng con chuột thở hổn hển ở trong cùng kia bây giờ trông khá rõ. Kha trèo lên tường phóng đầu gậy xuống. Tuy không trúng nhưng con chuột cũng kêu lên một tiếng thất thanh và chạy ra phía cửa ra vào, Lông nó xơ xác lắm rồi, dáng bò khật khưỡng lật đật, nó quay đi quay lại trước cửa ra vào nhảy lên mấy cái vô cùng tuyệt vọng. Kha đã nhảy xuống đập được một gậy và đè trúng ngang lưng, con vật khốn nạn cố vùng vẫy thành nằm lật ngữa. Kha úp mạnh chiếc gậy, nó chỉ kêu được một tiếng nhỏ nữa rồi mõm há và ọc ra một ngụm máu, hai chân trước bị chặn dưới gậy hai chân sau tiếp tục rẫy, nó nằm tênh hếnh, Kha nhận ra đó là con chuột đực. Nhịp rẫy của hai chân thưa dần, nó ngáp, miệng tiếp tục rỏ thêm mấy giọt máu đen quánh: sự sống đang tan rã trong nó. Sau cùng nó thôi rẫy, hai chân buông ngật ra, đồng thời từ hạ bộ ứa ra một chút nước lấp lánh dưới ánh đèn. Người ta thường bảo những người bất đắc kỳ tử trọng khí cố rẫy rụa với cái chết, sau cùng thường xuất tinh khí, con chuột này cùng một trường hợp đó chăng? Thế là sau một tiếng đồng hồ săn đuổi, Kha đã đoạt được sự sống của con vật.

Hồi chuông nhất vang lên tự nhà thờ gần đấy (vào lúc bốn giờ rưỡi sáng) nghe như báo khúc tang ai. Kha dùng chiếc kìm cặp đuôi con vật mang ra bỏ vào thùng rác trước cửa, dùng guốc xoa khoảng máu nhỏ để lại, rồi chẳng buồn kê lại giường, chàng chỉ mở cánh cửa thông với buồng trong rồi tắt đèn chui vào màn ngủ. Khi chuông đồng hồ hàng xóm gõ năm giờ, chàng sực dậy tưởng như có nghe tiếng động dưới giường. Chàng nghĩ thầm nếu quả có con chuột khác xuất hiện thì lần này với kinh nghiệm sốt rẻo chàng có thể thanh toán nó xong ngay. Nhưng không phải. Sáng dậy Miên từ phòng trong ra hỏi:« *Anh đánh chết được con chuột rồi?»* Kha gật đầu đáp: «*Anh đã vất vào thùng rác!»* Vệt máu đen trước cửa ra vào, mẩu bánh mì và cục phân nhỏ trước cửa vào buồng trong là những di tích. Hôm đó là thứ bảy, Miên cho rửa nhà. Con bé ở xối nước vào chân thang gác, ba con chuột nhỏ từ bên trong hộp gỗ trôi qua ra lỗ hổng và bị con bé đập chết tức khắc. Kha hiểu tại sao con chuột bố định tha mẩu bánh vào và tại sao mấy lần nó nhảy chồm lên cao một cách tuyệt vọng trước cửa đó.

Buổi chiều hôm ấy, Kha mở cửa tủ lấy chiếc sơ mi thoáng thấy dưới chân một bóng đen: một con chuột chù khác vừa từ gầm tủ nhô ra bò quờ quạng như mù dở, khẽ ngọ nguậy cái đầu... Đúng như con chuột mất hồn, nó không nhìn thấy chân người đứng gần đấy sao? Nó bò cứng nhắc và uể oải như con chuột giả, như con chuột chạy bằng lò so và vào lúc lò so đã ruỗi ra gần hết. Kha cúi đầu rút guốc ra và ném đúng vào con chuột.

Nó chết ngay. Đó là con chuột cái cô độc ngơ ngác đi tìm chồng, tìm con. Nó chết như ngủ, hay đúng hơn như tỉnh khỏi một ác mộng. Lý trí nói: Kha đã thanh toán được cả ổ chuột chù trong nhà; bệnh dịch hạch chớm phát ở một tỉnh duyên hải, sự thanh toán đó càng đúng lúc. Nhưng nhiều ngày sau đó, mỗi lần nhìn đứa trẻ con hàng xóm ngáp, Kha lại liên tưởng ngay đến con chuột ngáp và ứa máu dưới thanh gỗ chặn ngang ngực, với ít nhiều thắc mắc ngậm ngùi...

Doãn Quốc Sỹ